

UZASADNIENIE

Powód M. S. (1) wniósł pozew przeciwko E. M. domagając się stwierdzenia nieważności oświadczenia woli dotyczących przeniesienia własności dwóch pojazdów:

1. H. (...) o nr rej. (...) (ZGL (...)), r.pr. 2004, nr podwozia (...),
2. H. (...) o nr rej. (...) (ZGL (...)), r.pr. 2002, nr podwozia (...).

W uzasadnieniu powód wskazał, iż faktury VAT, których przedmiotem było przeniesienie własności wymienionych aut na pozwaną, zostały przez niego podpisane z wyłączeniem świadomości czego dotyczą przedłożone mu dokumenty. Zdaniem powoda przyczyną ograniczonej zdolności rozpoznania złożonego oświadczenia były dolegliwości towarzyszące dnie moczanowej i nadciśnieniu tętniczemu, na które choruje od wielu lat. Chcąc jak najprędzej wrócić do pełnej sprawności powód zażywał silne leki przeciwbólowe, które mogły prowadzić do „otumanienia” oraz przebywał na zwolnieniu lekarskim. W okresie jego absencji w pracy sprawami przedsiębiorstwa zajmowała się pozwana. Zdaniem powoda kwestionowane oświadczenia woli, złożone w marcu 2011 r., zostały podjęte w warunkach nasilenia dolegliwości chorobowych, które uniemożliwiały świadome podjęcie decyzji i dlatego zasługują na unieważnienie.

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanej wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego. W uzasadnieniu zarzucono niewystarczające udowodnienie podstępного wykorzystania wyłączzonej świadomości powoda przy składaniu podpisu pod ww. dokumentami.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. (1) dnia 4 i 5 marca 2011 r. podpisał dwie faktury VAT na kwotę odpowiednio: 2.460 zł i 2.214 zł. Dokumenty dotyczyły sprzedaży aut:

1. H. (...) o nr rej. (...), r.pr. 2004, nr podwozia (...) (faktura z 04.03.2011 r.),
2. H. (...) o nr rej. (...), r.pr. 2002, nr podwozia (...) (faktura z 05.03.2011 r.).

Podpisanie faktur miało potwierdzić umowę sprzedaży. Transakcja została przeprowadzona na rzecz pozwanej E. M.. Pozwana pracowała u powoda w biurze firmy w K.. Do jej obowiązków pracowniczych zaliczała się obsługa biurowa przedsiębiorstwa. Powód i pozwana żyli wspólnie w związku konkubenckim, powód umocował pozwaną do prowadzenia dokumentacji firm w tym m.in. do wystawiania faktur, przelewów czy prowadzenia listy płac pracowniczych. Należy nadmienić, iż powyższe pełnomocnictwo nie zostało w żaden sposób udokumentowane, lecz jego istnienie (udowodniono, potwierdzono) w toku postępowania sądowego przez przesłuchanych na rozprawie świadków oraz strony.

Faktury sporządziła pozwana pisemnie na przygotowanych do tego drukach, które po okazaniu powodowi zostały przez niego podpisane.

Dowód:

- ksero faktury VAT z 04.03.2011 r. (k. 5),
- ksero faktury VAT z 04.03.2011 r. (k. 6).
- zeznania S. K., k. 144 – 145

- zeznania A. S., k. 145 – 146;
- przesłuchanie powoda, k. 178 – 180;
- przesłuchanie pozwanej, k. 180- 181;

Powód w okresie, w którym podpisał przedmiotowe faktury, przebywał jednocześnie na zwolnieniu lekarskim. Zwolnienie wystawił lekarz M. M. wskazując, że powodem jest nasilenie się objawów dny moczanowej, na którą choruje od 2002 r. i zażywał leki przeciwbólowe.

Dowód:

- zaświadczenie lekarskie z dnia 02.11.2015 r. (k. 7),
- zestawienie zwolnień lekarskich M. S. (2) z dnia 31.03.2016 r. (k. 197).

Dodatkowo powód zawarł z pozwaną umowy najmu obu pojazdów. Umowy obowiązywały od 07.03.2011 r. do 31.12.2011 r. Powód w zamian za wynajem pojazdów uiszczal określony w umowach czynsz do lutego 2014 r.

Dowód:

- umowa najmu auta H. (...) (k. 26-27),
- umowa najmu auta H. (...) (k. 33-34),
- rachunki za wynajem samochodu marki H. Civic w 2011 r. (k.40-49),
- rachunki za wynajem samochodu marki H. (...) -V w 2011 r. (k. 50-59).
- rachunki za wynajem samochodu marki H. Civic w 2012 r. (k.60-71),
- rachunki za wynajem samochodu marki H. (...) -V w 2012 r. (k. 72-83).
- rachunki za wynajem samochodu marki H. (...) -V w 2013 r. (k. 84-94).
- rachunki za wynajem samochodu marki H. Civic w 2013 r. (k.95-105),
- rachunki za wynajem samochodu marki H. (...) -V w 2013 r. (k. 84-94).
- rachunki za wynajem samochodu marki H. (...) w styczniu i lutym 2014 r. (k.108-109),
- rachunki za wynajem samochodu marki H. (...) w styczniu i lutym 2014 r. (k. 106-107).

Pozwana pod koniec marca 2011 roku przerejestrowała pojazdy na siebie zmieniając jednocześnie tablice z (...) na (...) oznaczenia. Powód poinformował o przeniesieniu własności aut w Starostwie Powiatowym w K. w 2012 r.

Dowody:

- zeznania S. K., k. 144 – 145
- zeznania A. S., k. 145 – 146;
- przesłuchanie powoda, k. 178 – 180;
- przesłuchanie pozwanej, k. 180- 181;

- zawiadomienie z dnia 29 lutego 2012 r. o zbyciu pojazdu marki H. (...) (k. 28),
- zawiadomienie z dnia 29 lutego 2012 r. o zbyciu pojazdu marki H. (...) (k. 35).

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo okazało się nieuzasadnione.

Powództwo w niniejszej sprawie, którego podstawę prawną stanowił art. 82 k.c. w związku z art. 189 k.p.c., podlegało oddaleniu.

Materiał dowodowy nie był w sprawie sporne, Sąd dał wiarę wszystkim dowodom o charakterze dokumentarnym. Zeznania świadków nie budziły wątpliwości, zostały one uznane za wiarygodne, żadna ze stron ich nie kwestionowała.

Zgodnie z art. 6 k.c. ciężar dowodu określonej okoliczności, ciąży na stronie, która wywodzi z niej pozytywne skutki prawne. Co prawda reguła dotycząca ciężaru dowodu nie może być pojmowana w ten sposób, że ciąży on zawsze na powodzie, jednakże nie może ulegać wątpliwości, iż to na powodzie ciąży dowód faktów prawotwórczych, z którymi wiąże się jego żądanie. Ciężar dowodu wiąże się z obowiązkiem twierdzenia (ciężarem twierdzenia) i obowiązkiem dowodzenia tych wszystkich okoliczności, które mogą być stosownie do art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu. W myśl bowiem art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie, w związku z czym przy interpretacji art. 6 k.c. należy mieć na uwadze, że przedmiotem dowodu są tylko fakty prawnie relewantne, istotne dla rozstrzygnięcia o prawach i obowiązkach stron procesu, te, z którymi norma prawna wiąże konsekwencje. Z punktu widzenia roli, jaką odgrywa fakt przy podejmowaniu rozstrzygnięcia, można rozróżnić fakty prawotwórcze, czyli uzasadniające twierdzenie o istnieniu prawa, oraz tamujące i niweczące prawo, czyli wskazujące na nieistnienie prawa, czy to jego niepowstanie, czy to wygaśnięcie. W zależności od rozstrzyganych w procesie kwestii faktycznych i prawnych ciężar dowodu co do pewnych faktów będzie spoczywał na powodzie, co do innych z kolei - na pozwanym (np. w wypadku podniesienia przez niego ewentualnych przeszkadzających powstaniu prawa). Co do zasady na pozwanym spoczywa zatem ciężar udowodnienia okoliczności niweczących lub tamujących roszczenia powoda. Obowiązek natomiast wykazania samego istnienia jak i wysokości roszczenia dochodzonego w pozwie spoczywa stosownie do treści art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. na powodzie. Zgodnie z ich treścią strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Powód więc ma obowiązek wykazać dowodami zaktualizowanie się wszystkich podstaw odpowiedzialności pozwanego co do samej zasady jak i wysokości i tym samym zasadności swoich roszczeń. Powód winien więc udowodnić, iż przysługuje mu roszczenie i to w określonej wysokości.

Oznacza to, że powód jest zobowiązany do udowodnienia faktów, z których wywodzi się określone skutki prawne. Jest zobligowany do przeprowadzenia dowodów na potwierdzenie przytaczanych okoliczności, a więc na kim spoczywa ciężar dowodu. Zatem strona, który zaniedba wykazania dowodów istotnych dla udowodnienia powoływanych faktów, musi liczyć się z negatywnymi konsekwencjami w postaci zarówno nieprzyjęcia ich za pewne i nie budzące wątpliwości, jak i w ostateczności z przegraniem procesu.

Jednakże art. 232 zd. 2 k.p.c. zawiera możliwość dopuszczenia przez sąd dowodu niewskazanego przez stronę. Ten wyjątek od ogólnej zasady bierności sędziego w trakcie postępowania dowodowego należy interpretować bardzo ściśle. Zaangażowanie Sądu winno mieć charakter subsydiarny, a nie permanentny. Taką okolicznością, która obliuguje Sąd do udzielania niezbędnych pouczeń jest rażąca nieporadność strony nie korzystającej z pomocy profesjonalnego pełnomocnika. W przypadku, gdy przeciwnicy procesowi są zastępowani przez zawodowych pełnomocników, kodeksowy nakaz aktywizacji stron przez Sąd do wykazywania dowodów ulega ograniczeniu. Co więcej - ingerencja Sądu zarówno w taktykę przeprowadzania postępowania dowodowego oraz sposób jego realizacji jest wręcz niedopuszczalna.

Zgodnie z przepisem art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy

to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego, zaburzenia czynności psychicznych.

A zatem w rozpatrywanej sprawie, chcąc stwierdzenia nieważności złożonego oświadczenia, to powód musiał wykazać, iż złożył oświadczenie, podpisując faktury, a w zasadzie przeniósł własność przedmiotowych pojazdów nieświadomie albo pod przymusem wywołanym przez czynniki zewnętrzne (np. działanie osób trzecich) albo wewnętrzne (np. choroba psychiczna, niedorozwój umysłowy albo inne, chociażby przemijające zaburzenie czynności psychicznych). Niewątpliwie stan braku świadomości nie musi być całkowity i zupełny, jednakże częściowe wyłączenie świadomości musi być znaczne. Jeżeli występuje ograniczenie w stopniu mniejszym niż znaczny, a więc w stopniu, który pozwala na rozeznanie, czego składający oświadczenie chce dokonać (powzięcie woli), oraz na dokonanie tego zgodnie z wolą składającego oświadczenie (wyrażenie woli). „Stan wyłączający świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli” nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu. Wystarczy istnienie takiego stanu, który oznacza brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania”. Decydujące znaczenie ma zatem określenie stopnia zmniejszenia udziału świadomości w postępowaniu człowieka, stopnia zaburzenia czynności psychicznych w momencie składania oświadczenia woli.

W niniejszej sprawie powód żądał stwierdzenia nieważności oświadczeń woli złożonych pozwanej, którego przedmiotem była sprzedaż dwóch (...) modele Civic i CR-V. W uzasadnieniu pozwu powód powoływał się na zły stan zdrowia, który objawiał się silnymi bólami stawów. Chcąc podkreślić rozmiar odczuwanych dolegliwości M. S. (1) dołączył do pisma procesowego wyłącznie wykaz zwolnień lekarskich obejmujących okres, w którym podpisywał przedmiotowe faktury oraz zaświadczenie lekarskie stwierdzające wyłącznie jednostkę chorobową jaka dolegała powodowi. Zdaniem Sądu ww. dowody w sposób niewystarczający wykazał, że stan chorobowy, w którym znajdował się w czasie podpisywania rzeczonych dokumentów uniemożliwiał podjęcie świadomej albo swobodnie powziętej decyzji i wyrażanie woli. Samo powołanie się na okoliczność odczuwania bólu, nawet bardzo silnego, bez wykazania tego przy pomocy odpowiednich dowodów jest naruszeniem art. 232 k.p.c. Powód nie wskazał jakie leki zażywał, jakie dokładne leczenie było wdrożone w związku ze schorzeniami. W ocenie Sądu strona powodowa mogła zawnieioskować o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego sądowego, jednak tego zaniechała. Niemniej jednak jedynie dokonana przez specjalistę wnikliwa analiza pełnej dokumentacji przebiegu choroby przez powoda, w tym stosowane metody leczenia, a w przedmiotowej sprawie - stosowane leki, pozwoliłyby na rzetelne oraz niebudzące wątpliwości potwierdzenie przytaczanych przez stronę faktów. (...) na ten temat (dotyczących leków i metod leczniczych) próżno szukać w treści uzasadnienia pozwu, czy dołączonych do niego dowodów. Nie jest dopuszczalne poszukiwanie tych informacji przez Sąd z urzędu. Jeśli powód jest chory i był leczony, to dokumentację na tę okoliczność winien przedłożyć.

Zauważyć trzeba, że w niniejszej sprawie, gdzie pozew jest złożony o stwierdzenie nieważności oświadczeń, podstawową kwestią było ustalenie stanu wyłączającego swobodne lub świadome podjęcie decyzji lub wyrażenie woli. Jeśli ta okoliczność ma charakter podstawowy i winna być wykazana za pomocą dowodu z opinii biegłego, to nie sposób wyłączać powoda, wskazując kierunek postępowania dowodowego. Inaczej należałoby postąpić, gdy po pierwsze strona nie jest reprezentowana przez pełnomocnika zawodowego, jest nieporadna oraz, gdy ustalenie tej okoliczności miałyby charakter obrony procesowej (np. w sprawie o zapłatę).

Przychylając się do twierdzeń strony pozwanej należy podkreślić, że niedostateczne udowodnienie wykorzystania przez pozwaną ciężkiego stanu chorobowego powoda nie pozwala na stwierdzenie nieważności oświadczeń woli przenoszących własność pojazdów. Nawet powołani świadkowie w niewystarczającym stopniu potwierdzili zadeklarowanego przez powoda stanu zdrowia w dniu podpisywania dokumentów. Świadek S. K. w zasadzie nic nie wiedział o stanie zdrowia powoda, zaś świadek A. S. wskazał, że powód cierpi na dnę moczanową, raz kulał, raz leżał w łóżku i z trzy tygodnie. Nic o stanie psychicznym powoda świadek nie zeznał. Podobnie jak świadek P. P.. Sam powód w toku przesłuchania wskazuje, że czuje się bardziej oszukany z jakichś przyczyn przez pozwaną, niż by ona wykorzystwała jest stan wyłączający swobodne i świadome powzięcie decyzji w marcu 2011 roku. Sam wskazał, że powód, że po sprzedaży samochodów zostały zawarte umowy najmu samochodów, tym samym akceptował taki stan rzeczy.

Wypada nadmienić, że wybór środków dowodowych, ich wykorzystanie w trakcie procesu, a finalnie skuteczność w potwierdzeniu przytaczanych przez powoda faktów również oddziałuje na rozstrzygnięcie sprawy. W rozpatrywanej sprawie zdaniem Sądu wynik postępowania musiał być negatywny dla powoda.

Pomijając już to, że powód nie wykazał, iż złożył oświadczenie w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, to nie wykazał interesu prawnego, o którym mowa w art. 189 k.p.c., w wytoczeniu powództwa o ustalenie nieważności oświadczeń. Brak interesu prawnego jest bowiem samodzielną przesłanką materialnoprawną uzasadniającą oddalenie powództwa o ustalenie. Jego brak czyni niedopuszczalnym dokonywanie dalszych ustaleń faktycznych i ocen prawnych dotyczących, w tym przypadku, oceny nieważności oświadczeń, co aktualizowałoby się dopiero wówczas, gdyby sąd stwierdził istnienie u powoda interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie. Zdaniem Sądu powód mógłby dochodzić swoich praw w innym przedmiotowo postępowaniu.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w pkt I.

Zważywszy na wynik postępowania przed Sądem I instancji, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w dyspozycji art. 98 § 3 k.p.c., powód ponosi koszty procesu powstałe w niniejszym postępowaniu (600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, 17 zł tytułem, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa).

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)